

5. Cyberbullying – EU-s háttér

MARINKÁS GYÖRGY

Az Európai Bizottság 2009-ben a kibermegfélemlítést ismétlődő jellegű szóbeli vagy pszichológiai zaklatásként definiálta, amelyet egy személy vagy személyek egy csoportja végez másokkal szemben online szolgáltatások vagy mobiltelefon útján.¹ Fontos azonban előljáróban tisztázni, hogy *egyrésztől* jelenleg nincs hatályban közvetlenül a kibermegfélemlítésre vonatkozó, jogi kötőerővel bíró uniós jogi aktus.² *Másrésztől*, a kibermegfélemlítés esetleges uniós szinten történő szabályozására kizárólag az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (EUMSz.) 83. cikkében az unióra ruházott hatáskör alapján, azaz „szabályozási minimumok irányelvben történő megállapítása” révén kerülhetne sor. Jóllehet az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság (LIBE Bizottság) a 2016-os jelentésében³ azt javasolta az Európai Bizottságnak, hogy fontolja meg annak lehetőségét, hogy él a fent említett cikk által garantált hatáskörével, és szabályozási minimum irányelvben történő megállapítására irányuló uniós jogalkotást kezdeményez, mivel a határokon átívelő elem miatt szükségesnek látszik a tagállami szabályozások közelítése. Amint a LIBE írja, külön büntetőjogi tényállás nélkül nem biztosított az áldozatok védelme, továbbá közelítés hiányában az eltérő tényállások és büntetések megnehezítik az uniós szintű kibermegfélemlítéssel kapcsolatos politikák érvényesülését és az egyéb célok – példának okáért az adatvédelem – érvényesülését.

1 European Commission, MEMO/09/58

2 Pozza et al., 2016, 9. o.

3 Pozza et al., 2016, 15. o.

Dr. Marinkás György PhD
vezető kutató, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet
egyetemi docens, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Európai és Nemzetközi Jogi Intézet
ORCID: 0009-0008-1013-7306

Marinkás, Gy. (2023) 'Cyberbullying – EU-s háttér' in Nagy, Z. (szerk.) *Az összehasonlító jog eszközével a gyűlölet ellen. Az online gyűlöletbeszéd, zaklatás és megfélemlítés nemzetközi szabályozása*, 99–108. o. Budapest: Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

https://doi.org/10.47079/2023.nz.gyuloletbeszed.10_5

A javaslat azonban nem realizálódott jogalkotási kezdeményezésben. A digitális szolgáltatásokról szóló rendelet (Digital Services Act, DSA) elfogadására irányuló jogalkotási folyamat⁴ sikeres lezárulta esetén a jövőbeni rendelet – egyes álláspontok⁵ szerint – hatékony eszközt kínálhat a kibermegfélemlítéssel szembeni fellépésre annak ellenére, hogy a Bizottság javaslatában⁶ egyébként *expressis verbis* nem szerepel a kibermegfélemlítés szó.

Addig is egyes uniós jogalkotási aktusok, mint „a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról” szóló irányelv és az általános adatvédelmi rendelet, a GDPR alkalmazandók a kibermegfélemlítésre is. A *Social Networks and Cyberbullying among Teenagers* c. dokumentum⁷ értelmében az EU Alapjogi Chartájával összefüggő uniós szintű politikák és cselekvések fontos elemei a tinédzserek által használt közösségimédia-felületek szabályozására irányuló törekvések. A dokumentumban a kibermegfélemlítéssel szembeni fellépés érdekében kidolgozott elméleti alapok a következők: (i) a kibermegfélemlítés az áldozat integritását, méltóságát és a személyét támadja, következésképpen sérti a Charta 1. cikke által garantált emberi méltósághoz való jogát, valamint a Charta 3. cikke által garantált „személyi sérthetlenséghez való jogot”. Továbbá, a kibermegfélemlítés értelmezhető úgy is, mint a kínzás egyik formája, következésképpen ellentétes a Charta 4. cikkével. (ii) A kibermegfélemlítéssel szembeni védelem nem alapozható kizárólag a magánélethez való jogra, mivel az önmagában nem védi meg az elszenvedőjét attól, hogy online lerombolják a reputációját. A reputáció védelme kapcsán figyelembe szükséges venni a Charta 11. cikke által garantált „a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságához” való jogot, és súlyozni azt az áldozat fentebb említett jogaival szemben.⁸

Egyes, a kibermegfélemlítéssel rokon területen az EU – az EUMSZ. 83. cikke által garantált hatáskörével élve – szabályozási minimumokat meghatározó irányelvet bocsátott ki, vagy az EUMSZ. 6. cikke szerinti „támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedéseket” hajtott végre.⁹ Ilyen terület a kiberbűnözés elleni fellépés, valamint a gyermekek védelme. Jóllehet érdemes rögzíteni, hogy ezen irányelvek és intézkedések elsődlegesen nem a kibermegfélemlítéssel szembeni fellépést célozzák, jellemzően csak

4 Az EU Tanácsa, Sajtóközlemény, 2022. április 23.

5 DR2 Consultants, 2022.

6 Európai Bizottság, COM(2020) 825 final

7 Rizza and Guimarães Pereira, 2013, 49. o.

8 Rizza and Guimarães Pereira, 2013, 23. o.

9 Irányelv a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről; Kerethatározat a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni küzdelemről; Irányelv az audiovizuális médiaszolgáltatásokról; Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról; lásd továbbá: Európai Bizottság, COM (2018) 236.

mellékes célként vagy említés szintjén szerepel bennük a kibermegfélemlítéssel szembeni fellépés.

A kiberbűnözés elleni fellépés az EUMSZ. 83. cikk (1) (2) bekezdéseire épül. Az (1) bekezdés értelmében: „Az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott irányelvekben szabályozási minimumokat állapíthat meg [...] olyan különösen súlyos bűncselekmények esetében, amelyek jellegüknél vagy hatásuknál fogva több államra kiterjedő vonatkozásúak, illetve amelyek esetében különösen szükséges, hogy az ellenük folytatott küzdelem közös alapokon nyugodjék. [Ilyen terület a] számítógépes bűnözés [...]” Amint az Európai Bizottság írta a 2001-es *kiberbiztonsággal kapcsolatos kommunikációjában*,¹⁰ a kibermegfélemlítés – az akkor 15 tagú – EU minden tagállamában a számítógépes bűncselekmények keretében volt büntetendő. A kibermegfélemlítés hosszú időn keresztül nem képezte önálló tényállás tárgyát a tagállamokban.¹¹ Írországbán 2020-ban fogadták el azt a 2017-ben benyújtott törvényjavaslatot,¹² amelynek értelmében a kibermegfélemlítés *sui generis* törvényi tényállás alapján büntetendő. Az említett kommuniké értelmében a számítógépes bűncselekmény alatt minden olyan bűncselekmény értendő, amelyet számítástechnikai eszköz útján követnek el. A definíció annyira széles, hogy a kibermegfélemlítés is alá tartozik.¹³ Amint fentebb említésre került, a LIBE Bizottság a 2016-os jelentésében arra a következtetésre jutott, hogy lehetséges lenne az EUMSZ. 83. cikk szerinti uniós szintű fellépés a kellően súlyos és határon átívelő elemmel rendelkező kibermegfélemlítéssel szemben.¹⁴ Márpedig a kibermegfélemlítés *egyrészt* súlyosan fenyegeti a pszichés egészséget,¹⁵ *másrészt* a kiberbűncselekményekre jellemző, hogy nem tisztelik a határokat. Amennyiben az EU a terület szabályozása mellett döntene, figyelembe kellene vennie a szubszidiaritás elvét. Ennek megfelelően az EUMSZ. 83. cikk (1) bekezdésének „[...] a különösen szükséges, hogy az ellenük folytatott küzdelem közös alapokon nyugodjék [...]” fordulata utal az Európai Unióról Szóló Szerződés (EUSz.) 5. cikk (3) bekezdésében rögzített szubszidiaritás elvére, amelynek értelmében: „[...] azokon a területeken, amelyek nem tartoznak kizárólagos hatáskörébe, az Unió csak akkor és annyiban jár el, amikor és amennyiben a tervezett intézkedés céljait a tagállamok sem központi, sem regionális vagy helyi szinten

10 European Commission COM (2000) 890 final

11 Ćmiela, 2014, 29–34. o.

12 Harassment, Harmful Communications and Related Offences Bill 2017.

13 Európai Bizottság (JOIN/2013/01 final)

14 Pozza et al., 2016, 42–43. o.

15 Egy 2014-es felmérés szerint a kibermegfélemlítés áldozatául esett gyermekek 55%-a esett depresszióba az elszenvedett bántalmazást követően, 35%-uk fejében még az öngyilkosság is megfordult. – Pozza et al., 2016, 21. o.

nem tudják kielégítően megvalósítani, így azok a tervezett intézkedés terjedelme vagy hatása miatt az Unió szintjén jobban megvalósíthatók”. A LIBE fent említett jelentése értelmében a határokon átívelő elem miatt szükséges lenne a tagállami szabályozások közelítése, mivel: *sui generis* büntetőjog tényállás nélkül nem biztosított az áldozatok védelme, továbbá a közelítés hiányában az eltérő tényállások és büntetések megnehezítik az uniós szintű kibermegfélemlítéssel kapcsolatos politikák érvényesülését és az egyéb célok, példának okáért az adatvédelem érvényesülését.¹⁶

Egyes szakirodalmi álláspontok¹⁷ szerint a GDPR által a 17. cikkben garantált törléshez való jog, más néven „az elfeledtetéshez való jog” hatékony eszköz lehetne a kibermegfélemlítés elleni fellépésben. A kibermegfélemlítés jellemzője ugyanis, hogy *egyrésztől* a nagy nyilvánosság számára hozzáférhető online felületeken történik – azaz a „hagyományos” megfélemlítéssel ellentétben jelentősen nagyobb közönség előtt történik az áldozat bántalmazása –, *másrésztől*, hogy a megfélemlítő tartalom hosszú ideig elérhető marad. Mindazonáltal az Európai Unió Bírósága (EUB) jelen sorok írásának időpontjáig¹⁸ nem hozott olyan ítéletet, amelyben a kibermegfélemlítés képezte volna az eljárás tárgyát, jóllehet *a törléshez, vagy más néven „elfeledtetéshez való joggal” több ízben is* foglalkozott, így e joggal kapcsolatban kiolvashatók egyes tendenciák. A *Google Spain* ügy¹⁹ értelmében az egyénnek jogában áll kérni a személyes adatai internetes keresőmotorok találati listájából való törlését, e jog ugyanakkor nem abszolút: eseti alapon kell megvizsgálni minden egyes kérelmet, megteremtve a megfelelő egyensúlyt, az érintett személyes adatok védelméhez és a magánélethez való alapjogai, valamint az internethasználók jogos érdekei között, ideértve a szólás- és véleménynyilvánítás szabadságát. Az adatvédelemhez és a magánélethez való jog megelőzi a tájékoztatáshoz való jogot, amennyiben egy információ az egyén magánélete szempontjából érzékeny, és az információ ismeretéhez nem fűződik közérdek. Márpedig a kibermegfélemlítés részeként nyilvánossá tett adatokra egyértelműen igaz az utóbbi két feltétel. A fenti ítéletben foglaltakat az EUB a *Google LLC-ügyben*²⁰ annyival pontosította, hogy a keresőmotor működtetője a link törlése iránti kérelem teljesítésekor a törlést nem köteles a keresőmotorjának valamennyi változatán elvégezni, e törlést kizárólag a keresőmotor tagállamok szerinti változataira köteles alkalmazni, azaz a GDPR e tekintetben nem rendelkezik *extraterritoriális* hatállyal.²¹

16 Európai Bizottság, COM/2011/0573 végleges

17 Cook, 2015, 121–132. o.

18 2022. április 26.

19 C-131/12. sz. *Google Spain-ügy*, ítélet, 2014. május 13.

20 C-507/17. sz. *Google LLC, a Google Inc. jogutódja k. Commission nationale de l’informatique et des libertés (CNIL) ügy*, ítélet, 2019. szeptember 24.

21 Bourne–Moran–Corbett–Wilkins, 2020.

A másik olyan terület, ahol szükséges a kibermegfélemlítéssel szembeni fellépés, a gyermekek védelme, amely a gyermek jogainak uniós politikák szintjén történő *mainstreamelése* révén valósul meg. Az Európai Unió gyermekvédelmet célzó programjai kiemelt figyelmet szentelnek a gyermekek online térben történő védelmének. Mindenek egyik alapja a Charta 24. cikk (2) bekezdése, amely úgy rendelkezik, hogy „[...] a gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie”. A kibermegfélemlítés kapcsán e kiemelt figyelem azért is fontos, mert bár a közösségi hálózatok lehetőséget biztosítanak az európai digitális társadalom kiépítésére,²² számtalan gyermekekre leselkedő veszélyt rejtnek magukban. Az ún. „online kitettség” magában hordozza az olyan káros és jogellenes érintkezés kockázatát is, mint például a kibercsábítás és a gyermekek sérelmére megvalósuló kerítés, az internetes megfélemlítés vagy az online bántalmazás és internetes zaklatás. Az elmúlt évben a lányok közel egyharmada és a fiúk egyötöde szembesült havi rendszerességgel zavaró tartalommal, a kisebbségekhez tartozó gyermekek pedig gyakrabban lesznek tanúi felkavaró eseményeknek az interneten.²³ A Covid–19-világjárvány egyik mellékhatásaként érdemel említést, hogy jelentősen növelte a gyermekek online töltött idejét az egyre inkább az interneten folyó iskolai, kulturális és társadalmi élet miatt. Ez megnövekedett online kockázatokhoz és a digitális egyenlőtlenségek felerősödéséhez vezetett.²⁴

A fent említettek szerint a Charta 24. cikke által rögzítettek figyelembevételével az Unió számos olyan programot indított, amelyek célja a gyermekek online térben történő védelme, és ezáltal – még ha legtöbbször közvetetten is – védelmet biztosíthatnak a kibermegfélemlítéssel szemben.²⁵ Az *Európai Bizottság 2021–2024 évekre szóló gyermekjogi stratégiája*²⁶ értelmében „A gyermekek jogai emberi jogok. Európában és világszerte minden gyermeknek ugyanazokat a jogokat kellene élveznie, és mindenfajta megkülönböztetéstől, megtorlástól és megfélemlítéstől mentesen kellene élnie”.²⁷ A Bizottság

22 Amint azt az Európai Bizottság *Az EU gyermekjogi stratégiája* c. dokumentumban írja: „A gyermekek már nagyon fiatal koruktól kezdve online és összekapcsolt környezetben keresztül játszanak, alkotnak, tanulnak, kommunikálnak és fejezik ki magukat. A digitális technológiák lehetővé teszik a gyermekek számára a globális mozgalmakban való részvételt és az aktív polgári szerepvállalást. Veszélyt jelent a digitális jártasságuknak köszönhetően ügyesebben boldogulhatnak a fokozottan digitalizált és hálózati oktatásban, majd a későbbiekben a munkaerőpiaci rendszerekben.” Lásd: Európai Bizottság, (COM (2021) 142 final), 18. o.

23 Európai Bizottság, (COM (2021) 142 final), 18. o.

24 Lobe et al., 2020, 21–25. o.

25 Rizza–Guimarães, 2013, 7. o.

26 Európai Bizottság, (COM (2021) 142 final); A Bizottság gyermekjogi stratégiájának elemzését lásd: Benyusz, 2021, 149. o.

27 Európai Bizottság, (COM (2021) 142 final), 1. o.

részletes cselekvési tervét a stratégia 5. pontja tartalmazza. A cselekvési tervben a Bizottság többek között arra vállalkozik, hogy (i) 2022-ben elfogadja a gyermekbarát internetre vonatkozó stratégiát (*Better Internet for Kids Strategy*), (ii) fokozza a gyermekek online szexuális bántalmazásának valamennyi formája elleni küzdelmet. A Bizottság ezen intézkedések megtételére a tagállamokat és az információs és kommunikációs technológia (IKT) szektorban tevékenykedő vállalatokat is felkéri.²⁸ Az említett gyermekbarát internetre vonatkozó stratégia egyik célja, hogy felhívja a figyelmet a kibermegfélemlítés jelenségére.²⁹ Említést érdemel még a gyermekbarát internetre irányuló ifjúsági vállalás³⁰ és az ifjúsági cselekvési felhívás,³¹ valamint az „Utak az iskolai sikerhez” jövőbeli kezdeményezés.³² Utóbbi célja az internetes megfélemlítés megelőzése olyan iskolai légkör megteremtésével, amely mentes a zaklatástól.

Összefoglalásként elmondható tehát, hogy bár az Európai Unió a jelen sorok írásáig nem élt az EUMSz. 83. cikkében az Unióra ruházott hatáskörrel, amely alapján irányelvben szabályozási minimumokat határozhatna meg a kibermegfélemlítésre vonatkozóan, egyes, a kibermegfélemlítéssel rokon területeken irányelvben szabályozási minimumokat határozott meg, vagy az EUMSz. 6. cikke szerinti „támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedéseket” hajtott végre, továbbá a gyermek jogait uniós politikák szintjén mainstreameli. Utóbbi révén közvetetten a kibermegfélemlítéssel szemben is védelemben részesíti a gyermekeket. Végül, de nem utolsósorban, a fentebb már említett DSA-rendelet elfogadására irányuló jogalkotási javaslat – amennyiben sikerrel zárul – vélhetően elősegíti majd a kibermegfélemlítéssel szembeni hatékony fellépést.

28 Európai Bizottság, (COM (2021) 142 final), 17–21. o.

29 Ilga Europe, 2021.

30 A gyermekbarát internetre irányuló ifjúsági vállalás / Youth Pledge for a Better Internet [Online].

31 First European Youth Day at Europol kezdeményezés.

32 Amelyet az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról szóló közlemény jelentett be.

Lásd: Európai Bizottság, (COM (2020) 625)

Forrásjegyzék

Szakirodalom

- BENYUSZ, M. (2021) 'A gyermekek jövője az Európai Unióban – Mit ígér a Bizottság 2021-2024-es stratégiája?', *Jog – Állam – Politika*, 13(3), 149–162. o.
- BOURNE, H., MORAN, J., CORBETT-WILKINS, R., (2020) 'Reflecting on the Google LLC v CNIL (Case C-507/17) ECJ Judgment: A UK and Australian Perspective' *Clyde & Co LLP*, (January, 28 2020) [Online]. Elérhető: <https://www.mondaq.com/uk/privacy-protection/888242/reflecting-on-the-google-llc-v-cnll-case-c-50717-ecj-judgment-a-uk-and-australian-perspective> (Letöltve: 2022. május 3.)
- ĆMIELA, S. (2014) 'Cyberbullying Legislation In Poland And Selected EU Countries', *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 109, 29–34. o.
- COOK, L. (2015) 'The Right to Be Forgotten: A Step in the Right Direction for Cyberspace Law and Policy', *Case Western Reserve Journal of Law, Technology & the Internet*, 6(1), 121–132. o.
- LOBE, B., VELICU, A., STAKSRUD, E., Chaudron, S., Di Gioia, R. (2021) *How children (10-18) experienced online risks during the Covid-19 lockdown. JRC Technical Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. DOI: 10.2760/562534
- POZZA, V. D., DI PIETRO, A., MOREL, S., PSAILA, E. (2016) *Cyberbullying Among Young People*. Directorate General for Internal Policies. Policy Department C: Citizen's Rights and Constitutional Affairs Civil Liberties, Justice and Home Affairs. Study for the LIBE Committee.
- RIZZA, C., GUIMARÃES, P. Â. (2013) 'Social networks and Cyber-bullying among teenagers: EU Scientific e political report', *JRC Scientific and Policy Report*. DOI:10.2788/41784

Unió jogforrások

- A Tanács 2008/913/IB kerethatározata (2008. november 28.) a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről (HL L 328., 2008.12.6., 55–58. o.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 119., 2016. 05. 04., 1–88. o.)

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1808 irányelve (2018. november 14.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról (PE/33/2018/REV/1) (HL L 303., 2018. 11. 28., 69–92. o.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) (EGT vonatkozású szöveg) (HL L 149., 2005. 06. 011., 22–39. o.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (HL L 335., 2011. 12. 17., 1–14. o.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (HL L 315., 2012. 11. 14., 57–73. o.)
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. 10. 26., 391–407. o.)
- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012. 10. 26., 47–390. o.)
- Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012. 10. 26., 13–390. o.)

EUB joggyakorlat

- C-131/12. sz. *Google Spain-ügy*, ítélet, 2014. május 13.
- C-507/17. sz. *Google LLC, a Google Inc. jogutódja k. Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) ügy*, ítélet, 2019. szeptember 24.

Az EU intézményei által kiadott cselekvési tervek és közlemények

- Európai Bizottság, 'Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról. Brüsszel, 2020. 12. 15. COM(2020) 825 final
- Európai Bizottság, 'Az EU gyermekjogi stratégiája'. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. (COM (2021) 142 final), Brüsszel, 2021. 03. 24.
- Európai Bizottság, 'Az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról'. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. (COM/2020/625 final), Brüsszel, 2020. 09. 30.
- Európai Bizottság, 'Az Európai Unió kiberbiztonsági stratégiája: Nyílt, megbízható és biztonságos kibertér'. Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. (JOIN/2013/01 final), Brüsszel, 2013. 02. 07.
- Európai Bizottság, 'Európai megközelítés az online félretájékoztatók kezelésére'. Közlemény (COM (2018) 236, Brüsszel, 2018. 04. 26.
- Európai Bizottság, 'Towards an EU Criminal Policy: Ensuring the effective implementation of EU policies through criminal law'. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. (COM/2011/0573 végleges). Brüsszel, 2011. 09. 20.
- European Commission, 'Creating a safer information society by improving the security of information infrastructures and combating computer-related crime'. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. [COM (2000) 890 final – not published in the Official Journal], Brüsszel, 2001. 01. 26.
- European Commission, 'Safer Internet Day 2009: Commission starts campaign against cyber-bullying', MEMO/09/58, 10 February 2009. [Online]. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_09_58 (Letöltve: 2022. május 2.)
- Európai Unió Tanácsa, A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: a Tanács és az Európai Parlament által elért ideiglenes megállapodásnak köszönhetően az internet biztonságosabb helyé válhat az európai polgárok számára. (Sajtóközlemény 2022. április 23.)

További felhasznált források

- A gyermekbarát internetre irányuló ifjúsági vállalás [Online]. Elérhető: <https://www.betterinternetforkids.eu/en/policy/youth-pledge-for-a-better-internet> (Letöltve: 2022. május 3.)
- DR2 Consultants, Digital Services Act proposal: the start of a new era in digital regulation. DR2 Blog (26 January 2022) [Online]. Elérhető: <https://dr2consultants.eu/digital-services-act-proposal-the-start-of-a-new-era-in-digital-regulation/> (Letöltve: 2022. május 15.)
- First European Youth Day at Europol. The Hague, the Netherlands, (20 November 2018) [Online]. Elérhető: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/call_for_action-european-youth-day.pdf (Letöltve: 2022. május 3.)
- Harassment, Harmful Communications and Related Offences Bill 2017 (Ireland)
- How the EU Strategy on the Rights of the Child will protect LGBTI kids. Ilga Europe. 26 March 2021 [Online]. Elérhető: <https://www.ilga-europe.org/blog/how-eu-strategy-rights-child-will-protect-lgbti-kids> (Letöltve: 2022. május 3.)